Doğru düşünmenin ilkeleri

Mantık notlarım

“Mantık” kelimesinin kökeni ve batı dillerindeki karşılığı nedir?

Arapça “nutk” (konuşma, söz) kökünden türemiştir. Batı dillerindeki karşılıkları (Logik, Logique, Logic) ise Grekçe “logos” (akıl, söz, düzen) kelimesinden gelir.

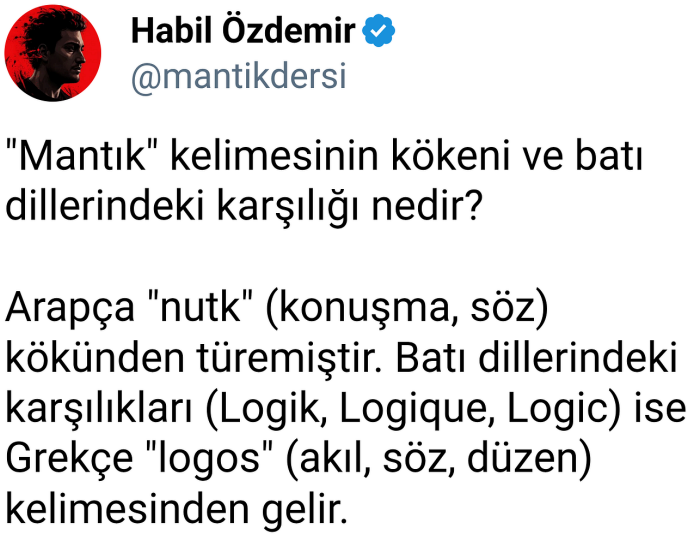

"Mantık" kelimesinin kökeni ve batı dillerindeki karşılığı nedir?

Mantığın dört farklı tanımını yapabilir misiniz?

1. Doğru düşünme kurallarının bilgisidir.
2. Düşünme yasalarının bilimidir.
3. Dilsel ifadelerin formel koşullarının öğretisidir.
4. Doğru önerme formlarının kuramıdır.

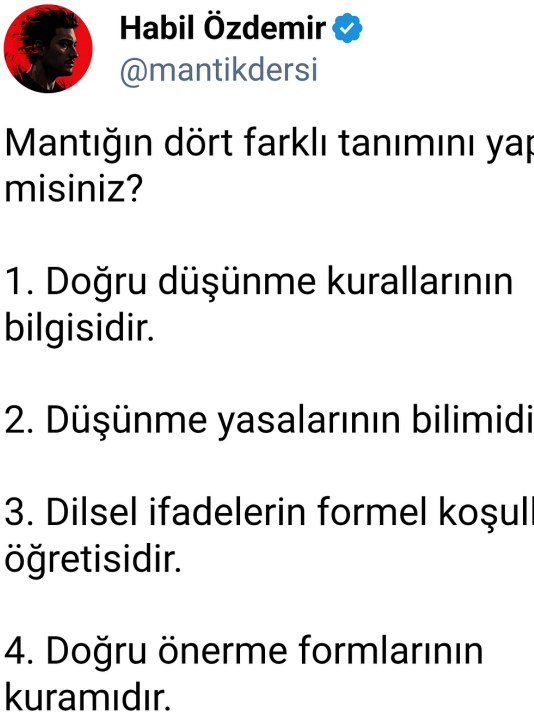

Mantığın dört farklı tanımını yapabilir misiniz?

Akıl yürütme nedir ve hangi unsurlardan oluşur?

En az iki önerme arasında kurulan kanıtlama ilişkisidir. Bir veya daha fazla öncül (kanıtlayan) ve bir sonuç (kanıtlanan) önermeden oluşur.

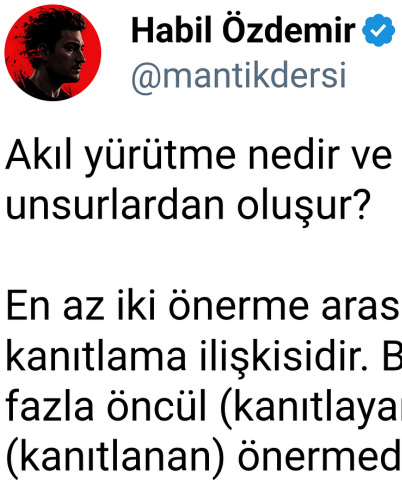

Akıl yürütme nedir ve hangi unsurlardan oluşur?

Mantıkta “geçerlilik” ne anlama gelir? Doğrulukla ilişkisi nedir?

Sonucun öncüllerden zorunlu olarak çıkmasıdır. Doğruluktan bağımsızdır.

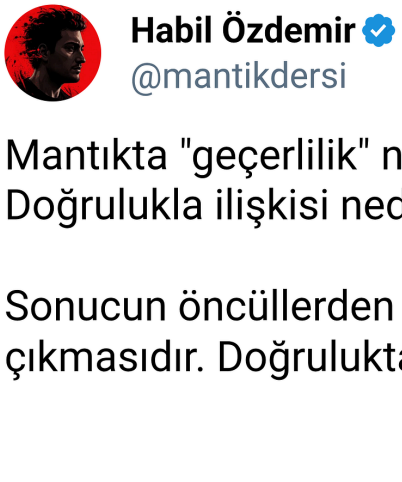

Mantıkta "geçerlilik" ne anlama gelir? Doğrulukla ilişkisi nedir?

Üç temel akıl yürütme türü nelerdir?

1. Tümdengelim (Dedüksiyon)
2. Tümevarım (Endüksiyon)
3. Analoji (Analojik Akıl Yürütme)

Habil Özdemir
@mantikdersi

Üç temel akıl yürütme türü nelerdir?

1. Tümdengelim (Dedüksiyon)
2. Tümevarım (Endüksiyon)
3. Analoji (Analojik Akıl Yürütme)

Üç temel akıl yürütme türü nelerdir?

Tümdengelim (dedüksiyon) nedir? Bir örnekle açıklayınız.

Öncüllerin doğru kabul edilmesi durumunda sonucun zorunlu olarak çıktığı akıl yürütme türüdür. Örnek: “Tüm insanlar ölümlüdür. Sokrates insandır. O halde Sokrates ölümlüdür.”

Habil Özdemir
@mantikdersi

Tümdengelim (dedüksiyon) nedir? Bir örnekle açıklayınız.

Öncüllerin doğru kabul edilmesi durumunda sonucun zorunlu olarak çıktığı akıl yürütme türüdür. Örnek: "Tüm insanlar ölümlüdür. Sokrates insandır. O halde Sokrates ölümlüdür."

Tümdengelim (dedüksiyon) nedir? Bir örnekle açıklayınız.

Tümevarım (endüksiyon) nasıl işler ve tümdengelimden farkı nedir?

Gözlemlerden hareketle genel bir sonuç çıkarmaktır. Tümdengelimin aksine, sonuç öncülleri aşar ve kesin değil

olasılıklıdır. Örnek: “Gözlenen her erkek aslanın yelesi vardır, o halde tüm erkek aslanların yelesi vardır.”

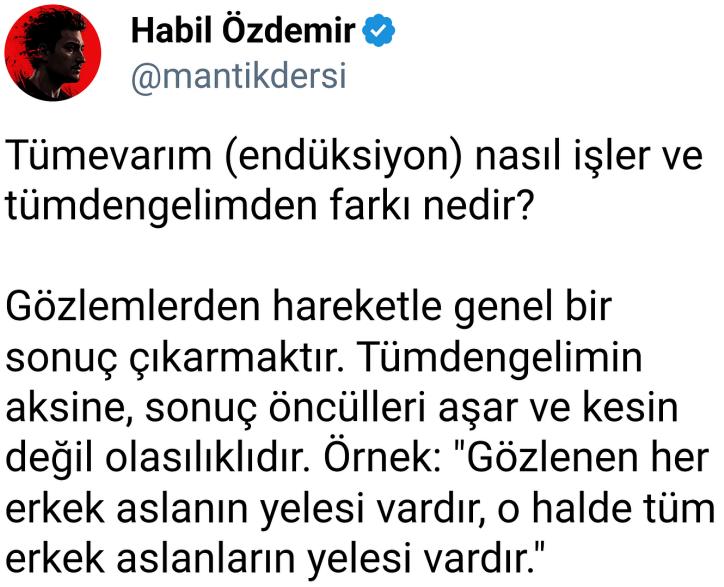

Tümevarım (endüksiyon) nasıl işler ve tümdengelimden farkı nedir?

Analojik akıl yürütmenin temel mantığı nedir?

İki şey arasındaki benzerlikten yola çıkarak, birinde bulunan bir özelliği diğerine de yüklemektir. Zorunlu bir çıkarım değildir, olasılık içerir. Örnek: “İsviçre saatleri hassas ve kalitelidir. Japon saatleri de benzer şekilde yüksek teknoloji, titizlik ve kalite kontrolüyle üretilir. O nedenle Japon saatleri de benzer şekilde hassas ve kaliteli olabilir.”

Habil Özdemir
@mantikdersi

Analojik akıl yürütmenin temel mantığı nedir?

İki şey arasındaki benzerlikten yola çıkarak, birinde bulunan bir özelliği diğerine de yüklemektir. Zorunlu bir çıkarım değildir, olasılık içerir. Örnek: “İsviçre saatleri hassas ve kalitelidir. Japon saatleri de benzer şekilde yüksek teknoloji, titizlik ve kalite kontrolüyle üretilir. O nedenle Japon saatleri de benzer şekilde hassas ve kaliteli olabilir.”

Analojik akıl yürütmenin temel mantığı nedir?

Klasik mantığın üç temel ilkesi nelerdir?

1. Özdeşlik İlkesi: Bir şey ne ise odur. (A, A’dır.)
2. Çelişmezlik İlkesi: Bir şey aynı anda hem A hem de A-olmayan olamaz.
3. Üçüncü Halin İmkansızlığı: Her önerme ya doğru ya yanlıştır; üçüncü bir seçenek yoktur.

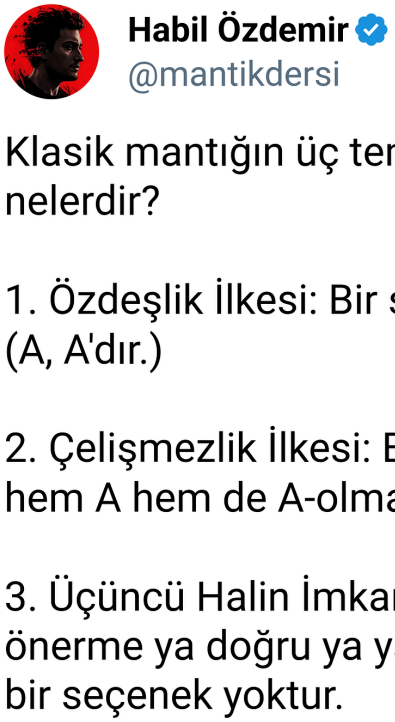

Klasik mantığın üç temel ilkesi nelerdir?

Kavram ve terim arasındaki fark nedir?

Kavram, zihindeki düşünce veya tasarımdır. Terim, bu kavramın dildeki karşılığı yani sözcük veya işaretidir.

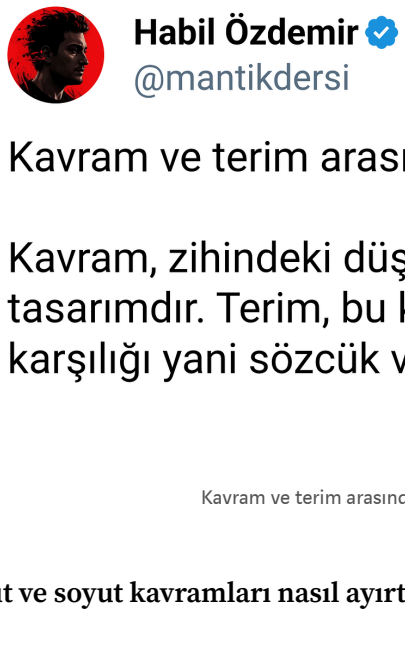

Kavram ve terim arasındaki fark nedir?

Somut ve soyut kavramları nasıl ayırt ederiz?

Somut kavramlar tek bir nesneye veya bağımsız varlığa işaret eder (örn. "masa"). Soyut kavramlar ise nitelik, durum veya ilişki bildirir ve ancak başka şeyler üzerinden düşünülür (örn. "adalet").

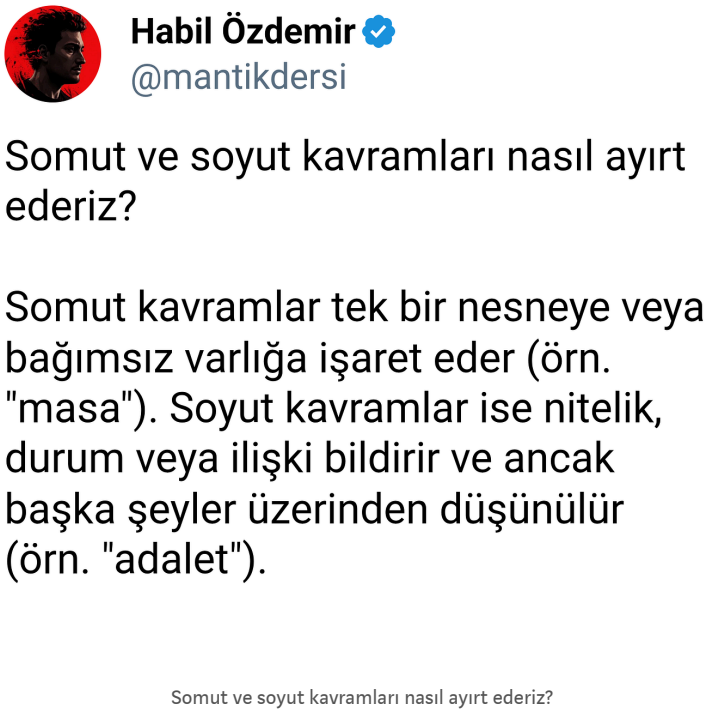

Somut ve soyut kavramları nasıl ayırt ederiz?

Tümel ve tikel kavramlar ne anlama gelir?

Tümel kavram bir sınıfın tümünü gösterir ("tüm insanlar"). Tikel kavram ise bir sınıfın yalnızca bir kısmını ifade eder ("bazı hayvanlar").

Habil Özdemir
@mantikdersi

Tümel ve tikel kavramlar ne anlama gelir?

Tümel kavram bir sınıfın tümünü gösterir ("tüm insanlar"). Tikel kavram ise bir sınıfın yalnızca bir kısmını ifade eder ("bazı hayvanlar").

Tümel ve tikel kavramlar ne anlama gelir?

Açık ve seçik kavramlar arasındaki fark nedir?

Açık kavram, nesnesini tanımamızı sağlayan kavramdır. Seçik kavram ise, kendisine yüklenen özelliklerin net olarak ayırt edilebildiği kavramdır. Her seçik kavram açıktır, ancak her açık kavram seçik olmayabilir.

Habil Özdemir
@mantikdersi

Açık ve seçik kavramlar arasındaki fark nedir?

Açık kavram, nesnesini tanımamızı sağlayan kavramdır. Seçik kavram ise, kendisine yüklenen özelliklerin net olarak ayırt edilebildiği kavramdır. Her seçik kavram açıktır, ancak her açık kavram seçik olmayabilir.

Açık ve seçik kavramlar arasındaki fark nedir?

Kolektif ve distribütif kavramları örnekle açıklayınız.

Kolektif kavram, bir grubu veya topluluğu ifade eder ("aile"). Distribütif kavram ise bu grubun bireylerine dağıtılan özelliği belirtir ("aile üyesi").

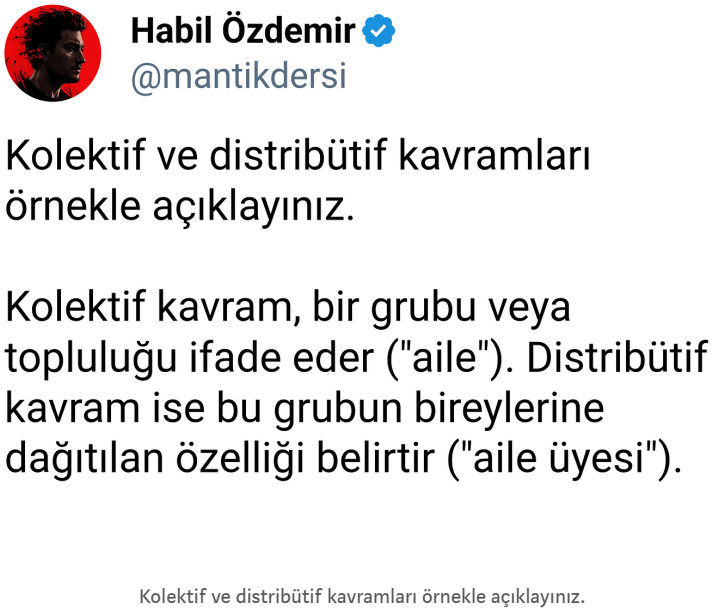

Kolektif ve distribütif kavramları örnekle açıklayınız.

Olumlu ve olumsuz kavramlara örnek veriniz.

Olumlu kavram bir niteliğin varlığını bildirir (“dürüst”). Olumsuz kavram ise bir niteliğin yokluğunu ifade eder (“dürüst olmayan”).

Habil Özdemir
@mantikdersi

Olumlu ve olumsuz kavramlara örnek veriniz.

Olumlu kavram bir niteliğin varlığını bildirir ("dürüst"). Olumsuz kavram ise bir niteliğin yokluğunu ifade eder ("dürüst olmayan").

Olumlu ve olumsuz kavramlara örnek veriniz.

Cins, tür ve ayrım kavramlarını hiyerarşik olarak açıklayınız.

Cins daha genel, tür daha özel kavramdır. Ayrım ise türü cinsinden ayıran özelliktir. Örnek:
Cins: Hayvan
Tür: İnsan
Ayrım: Akıllı olması

Habil Özdemir
@mantikdersi

Cins, tür ve ayrım kavramlarını hiyerarşik olarak açıklayınız.

Cins daha genel, tür daha özel kavramdır. Ayrım ise türü cinsinden ayıran özelliktir. Örnek:
Cins: Hayvan
Tür: İnsan
Ayrım: Akıllı olması

Cins, tür ve ayrım kavramlarını hiyerarşik olarak açıklayınız.

İçlem ve kaplam nedir? Aralarındaki ilişkiyi açıklayınız.

İçlem, bir kavramın taşıdığı anlam veya özelliklerdir. Kaplam ise o kavramın kapsadığı birey veya alt türlerdir. İçlem arttıkça kaplam azalır, içlem azaldıkça kaplam genişler.

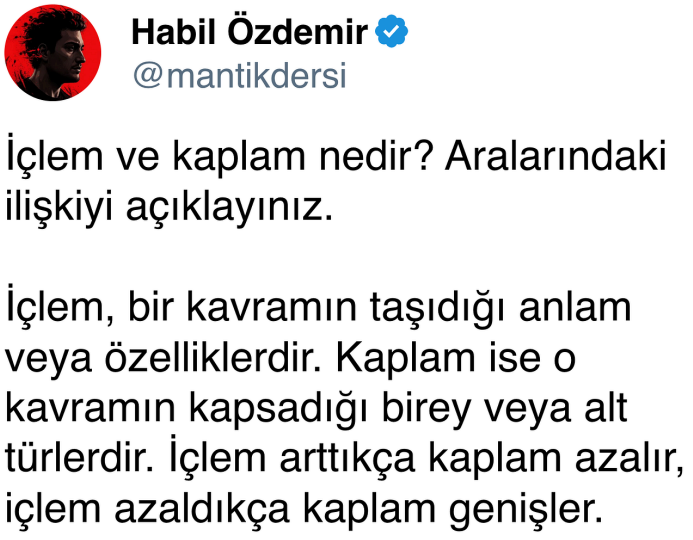

İçlem ve kaplam nedir? Aralarındaki ilişkiyi açıklayınız.

Özlük ve ilinti kavramlarını örnekle açıklayınız.

Özlük kavramı, öznenin temel niteliğini ifade eder (“İnsan düşünen varlıktır.”). İlinti kavramı ise özneye sonradan veya tesadüfen yüklenen niteliği belirtir (“İnsan ağlayandır.”).

Habil Özdemir
@mantikdersi

Özlük ve ilinti kavramlarını örnekle açıklayınız.

Özlük kavramı, öznenin temel niteliğini ifade eder ("İnsan düşünen varlıktır."). İlinti kavramı ise özneye sonradan veya tesadüfen yüklenen niteliği belirtir ("İnsan ağlayandır.").

Özlük ve ilinti kavramlarını örnekle açıklayınız.